

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

15/3832-

08.02.2016

Statsbudsjettet 2016 - Tildeling av bevilgning - Kirkerådet og bispedømmerådene

Kulturdepartementet meddeler i dette brevet de endelige budsjetttrammene og departementets styringskrav til Kirkerådet og bispedømmerådene for 2016. Tildelingsbrevet er basert på Stortingets vedtak om statsbudsjett for 2016, jf. Prop. 1 S (2015–2016), Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) og Innst. 12 S (2015–2016).

Brevet er disponert i følgende deler:

1. Budsjetttrammer
2. Mål og prioriteringer
3. Forutsetninger
4. Krav til rapportering
5. Styringsdialog m.m.

Sammen med brevet følger disse vedleggene:

- Vedlegg 1 - Tildeling av bevilgning for 2016
- Vedlegg 2 - Budsjettfullmakter for 2016
- Vedlegg 3 - Mål og resultatindikatorer for 2016
- Vedlegg 4 - Retningslinjer for tilskuddsforvaltning – Kirkerådet
- Vedlegg 5 - Mal for årsrapport for 2016
- Vedlegg 6 - Regjeringens fellesføringer

Postadresse
Postboks 8030 Dep
NO-0030 Oslo
postmottak@kud.dep.no

Kontoradresse
Akersg. 59
<http://www.kud.dep.no/>

Telefon*
22 24 90 90
Org. nr.
972 417 866

Avdeling for tro, livssyn og
kulturvern

Saksbehandler
Ole Bernt Langset
22247918

- Vedlegg 7 - Retningslinjer for økonomiforvaltning og kontroll – driftstilskudd

1. BUDSJETTRAMMER

Stortinget gjorde 16. desember 2015 vedtak om statsbudsjettet for 2016, med hensyn til bevilgningene til Den norske kirke. Sammenlignet med forslaget i Prop. 1 S (2015–2016) er produktivitetskravet for samtlige statlige virksomheter endret fra 0,5 pst til 0,7 pst. Dette innebærer at bevilgningen under kap. 340, post 01, er redusert med ca 2,4 mill. kroner. Videre ble det innarbeidet 6,0 mill. kroner som omstillingsmidler knyttet til prosessen med å etablere Den norske kirke som eget rettssubjekt. Disse midlene vil bli disponert av Kirkerådet.

Utover dette medførte vedtaket en økning av tilskuddet til Sjømannskirken med 2,0 mill. kroner, en reduksjon av tilskuddet til trosopplæring og andre kirkelige formål med 4,3 mill. kroner og en utvidelse av investeringsrammen for rentekompensasjonsordningen for istandsetting av kirkebygg med 750 mill. kroner (kap 342, post 60).

Bevilgningene under kap. 340 Den norske kirke er på i alt kr 1 885 162 000, med følgende fordeling:

Post 01 Driftsutgifter	kr 1 289 538 000
Post 21 Spesielle driftsutgifter	kr 39 364 000
Post 71 Tilskudd til Sjømannskirken	kr 88 170 000
Post 75 Tilskudd til trosopplæring og andre kirkelige formål, <i>kan overføres</i>	kr 468 090 000

Inntektskravet for korresponderende poster under kap. 3340 er budsjettet til følgende:

Post 01 Ymse inntekter	kr 45 292 000
Post 02 Inntekter ved oppdrag	kr 39 364 000

I vedlegg 1 følger tildelt bevilgning til Kirkerådet og det enkelte bispedømmeråd.

2. MÅL OG PRIORITERINGER

2.1 Mål

Hovedmålet for bevilgningene over statsbudsjettet er å støtte opp under Den norske kirke i samsvar med Grunnloven § 16. Fra dette hovedmålet er det utledet følgende mål:

- Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke.
- Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke.
- Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle barn.
- Den norske kirke skal være organisert i samsvar med demokratiske prinsipper og verdier.

Som grunnlag for å beskrive resultatutviklingen for bl.a. målene angitt over har Kirkerådet fastsatt nærmere definerte resultatmål med tilhørende indikatorer for perioden 2015–2018.

Disse indikatorene framgår av vedlegg 3. Hensikten med dem er å tilrettelegge for en samlet og helhetlig rapportering på de kirkelige bevilgningene, samtidig som indikatorene skal være et verktøy for intern styring og sammenligning av resultater mellom bispedømmene. Resultatmålene og -indikatorene angitt i vedlegget skal ligge til grunn for Kirkerådets og bispedømmerådene rapportering i årsrapporten for 2016, jf. også vedlegg 5, pkt. III.

2.2 Prioriterte områder og særskilte utfordringer

2.2.1 *En landsdekkende folkekirke*

Den norske kirke skal videreføres som en levende og åpen folkekirke, kjennetegnet ved at den samler bred deltakelse, at den er relevant for kirkens medlemmer gjennom livet og at medlemmene gjør aktiv bruk av dens tjenester. Det er departementets mål at kirken skal ha slike rammer for sin virksomhet at den kan opprettholde sin tilstedeværelse, sin tilgjengelighet og sitt tjenestetilbud over hele landet. Det innebærer at kirkens medlemmer i sitt lokalsamfunn skal ha tilgang på gudstjenester og et trosopplæringstilbud, ha muligheten til å få døpt sine barn, bli kirkelig konfirmert, viet og gravlagt.

2.2.2 *Et tydelig skille mellom stat og kirke*

Lovforslag om et tydelig skille mellom stat og kirke har vært på bred høring og ble lagt fram for Kirkemøtet i april 2015. Høringen og Kirkemøtets behandling av lovforslaget viste bred tilslutning til forslaget. Departementet vil om kort tid fremme saken for Stortinget slik at endringene kan tre i kraft fra 2017.

Departementet ser det som viktig at alle som blir berørt av reformen får god informasjon om prosessen og de vedtak som fattes. Departementet og Kirkerådet vil komme tilbake til tiltak for å sikre at tilfredsstillende informasjon blir gitt.

2.2.3 *Tilskuddsforvaltning*

Perspektivene som er lagt til grunn over, skal tilsvarende gjelde for Kirkerådets og bispedømmerådene tilskuddsforvaltning. Tilskuddene skal stimulere til innsats innen kirkelig undervisning og diakoni i menighetene og til utvikling av et trosopplæringstilbud som favner bredt. Tilskuddsmottakere skal rapportere årlig til Kirkerådet eller bispedømmeråd. Rapporteringen skal være i henhold til retningslinjer utarbeidet av Kirkerådet og skal også omfatte økonomi- og regnskapsrapport.

3. FORUTSETNINGER

3.1 Generelle forutsetninger

Det er en forutsetning for den tildelte budsjettammen at Kirkerådet og bispedømmerådene følger målene, forutsetningene og kravene i dette tildelingsbrevet, i vedleggene til brevet og i departementets instruks til Kirkerådet og bispedømmerådene.

Utgifter knyttet til det planlagte aktivitetsnivået, inkludert nye tiltak som man vil sette i gang i 2015, må helt ut dekkes innenfor den tildelte budsjettammen. I disposisjonsplanen må det derfor innarbeides dekning for alle utgifter som vil påløpe i budsjettåret i henhold til

aktivitetene som virksomheten har planlagt for 2015. Økte utgifter som følge av prisstigning gjennom året må i sin helhet dekkes innenfor den tildelt budsjetttrammen.

I vedlegg 2 følger budsjettfullmakter for virksomheter under Kulturdepartementet. Disse gjelder også for Kirkerådet og bispedømmerådene med unntak av pkt. 8, pkt. 9.4 og pkt. 10.

3.1.1 Kommentarer til kap. 340, post 01 Driftsutgifter, jf. kap. 3340, post 01

Tildelt bevilgning følger av vedlegg 1. I forhold til vårt tildelingsbrev 15. oktober 2015 er tildelingen under post 01 justert som følge av at produktivitetskravet ble endret fra å utgjøre 0,5 pst til 0,7 pst av virksomhetenes lønns- og driftsutgifter ved Stortingets behandling av budsjettet for 2016.

I vårt brev 15. oktober 2015 var det innarbeidet 16,0 mill. kroner i tildelingen til Kirkerådet i omstillingsmidler knyttet til eventuell utskilling av kirken fra staten i 2017 med tilhørende virksomhetsoverdragelse. Som det framgår over ble beløpet økt med ytterligere 6 mill. kroner for 2016. Dette vil bli tildelt senere. Det er imidlertid innarbeidet 2,5 mill. kroner til elektronisk løsning for utmelding. Vi ber Kirkerådet legge til rette for at løsningen kan tas i bruk fra annet halvår 2016. Vi vil med det første komme tilbake til det lovmessige grunnlaget for saken, jf Prop. 55 L (2015–2016) hvor det er lagt til rette for mer omfattende bruk av elektroniske løsninger ved innmelding og utmelding av Den norske kirke, jf. forslaget til endringer i kirkelovens § 3, nummer 8, første ledd.

I tillegg er tildelingen til Kirkerådet økt med 2,0 mill. kroner for dekning av utgifter ved sentralkomitemøte i Kirkenes verdensråd som avholdes i Trondheim 22. -28. juni d.å. og med 1,2 mill. kroner for dekning av utgifter ved nasjonal prostekonferanse høsten 2016.

I tildelingen til Borg er det innarbeidet vikarmidler og stipend for Olavsstipendiater, for Tunsberg er det tatt hensyn til at prest i bispedømmet innehar funksjonen som utdanningsprest ved Modum Bad andre halvår 2015 og første halvår 2016 og i tildelingen til Nord-Hålogaland er det innarbeidet midler for dekning av arbeidsgiveravgift på fordelene som prestene har ved lav husleie. Tildelingen til Møre og Bjørgvin er ellers gjensidig korrigert som følge av at Unios representant i frikjøpsordningen etablert med bakgrunn i virksomhetsoverdragelsen er ansatt på bispedømmekontoret i Bjørgvin og ikke i Møre.

3.1.2 Kommentarer til kap. 340, post 21 Driftsutgifter, jf. kap. 3340, post 02

Under denne posten føres utgifter til oppdragsvirksomhet eller tidsbegrensede prosjekter som dekkes av inntekter ført under kap. 3340, post 02. Bevilgningen under post 21 korresponderer direkte med inntektsposten 02. Dersom inntektsforutsetningene for post 02 ikke oppfylles, men blir lavere enn budsjettet, reduseres bevilgningen under post 21 tilsvarende. Dersom inntektene nyttes til avlønning av personell, gjelder de vanlige retningslinjer om tilsetting av personell i staten.

3.1.3 Kommentarer til kap. 3340, post 01 Driftsutgifter, jf. kap. 340, post 01

Inntektskravet under kap. 3340, post 01 Ymse inntekter, gjelder både for salg av egenprodusert materiell og for visse typer refusjoner. Kap. 3340, post 01 vil bl.a. også være aktuell for tilskudd (refusjon) fra Opplysningsvesenets fond, dersom Kirkerådet og

bispedømmerådene har ført utgifter under kap. 340, post 01 ved gjennomføring av felleskirkelige tiltak finansiert av fondsavkastningen.

Dersom inntektsforutsetningene under kap. 3340, post 01, ikke oppfylles, men blir lavere enn budsjettert, reduseres den samlede bevilgning under kap. 340, post 01 tilsvarende. Kirkerådet har fullmakt til å overskride post 01 mot tilsvarende merinntekter.

3.1.4 Kap 340, post 75 Tilskudd til trosopplæring og andre kirkelige formål, kan overføres

Sammenlignet med vårt brev 15. oktober 2015 er tildelt beløp under posten redusert fra kr 471 055 000 til kr 466 755 000, jf. også Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016). Tilskuddet stilles til disposisjon for Kirkemøtet, jf. vedlegg 1, men utbetaling av midler til tilskuddsmottakere vil også foretas av bispedømmerådene. Dette skal skje ved at det utstedes belastningsfullmakter for bispedømmerådene på posten. Det understrekes at det er Kirkerådet/Kirkemøtet som er ansvarlig for at tilskuddet nyttes etter forutsetningene og for at det etableres tildelings- og rapporteringssystemer som sikrer tilfredsstillende kontroll med bruken av midlene. Det er også Kirkerådet som skal redegjøre for status på posten i forbindelse med økonomirapporteringen per 31. august 2016 og ved årsavslutningen.

Vi viser også til overordnede retningslinjer for posten, jf. vedlegg 4, og til retningslinjer for økonomiforvaltning og kontroll for tilskuddsmottakere som får tildelt driftstilskudd fra Kulturdepartementet, jf. vedlegg 6.

3.1.5 Kap. 342, post 01 Krigsgravtjenesten (Sør-Hålogaland)

I tildelingen til Sør-Hålogaland er det tatt hensyn til at bispedømmerådet har lønnsansvar for en 50 pst. stilling ved Botn krigskirkegård, jf. vedlegg 1.

3.1.6 Opplysningsvesenets fond - fondsavkastning

Tilskuddet til felleskirkelige tiltak i 2016 er budsjettert med 25,5 mill. kroner, dvs. samme beløp som i 2015. Av dette stilles 23,5 mill. kroner til disposisjon for Kirkerådet for 2016, jf. vedlegg 1. Vi viser også til vårt brev 28. juni 2007 i forbindelse med rapportering om bruken av tilskuddet.

Det er Kirkerådet som fastsetter fordelingen av tilskuddet og retningslinjer for forvaltningen av tilskuddet. For midler som bispedømmerådene skal disponere, skal det sendes anmodning om utbetaling til Kirkerådet med nødvendige opplysninger for overføring av beløpene. Tilskudd til eksterne organisasjoner mv. utbetales direkte fra Kirkerådet, mens tilskudd som bispedømmerådene selv skal disponere, overføres til det enkelte bispedømmeråd. Kirkerådets utbetalinger til bispedømmerådenes egen virksomhet, enten til dekning av utgifter til administrasjon eller egne prosjekter, skal regnskapsføres i statsregnskapet. Midlene føres på inntektspost som korresponderer med posten der utgiftene er ført. Dersom for eksempel utgifter ved et prosjekt er ført under kap 340, post 01, skal midlene inntektsføres under kap 3340, post 01. Dersom utgiftene er ført under kap 340, post 21, skal midlene inntektsføres under kap 3340, post 02.

Kirkerådet har også fullmakt til å behandle og innvilge lån i Opplysningsvesenets fond. Det vises til hovedinstruksen for Opplysningsvesenets fond § 2-2.

3.1.7 Risikostyring. Internkontroll

Departementet forutsetter at virksomhetene jevnlig foretar risikovurderinger og at disse blir dokumentert. Dette gjelder også risiko for misligheter, og virksomhetene bes om å innarbeide risikovurderingene i årsrapporten for 2016.

Alle bispedømmene har fastsatt virksomhets- og økonomiinstruks, men ikke alle har tilfredsstillende skriftlige rutinebeskrivelser. Dette framkommer av undersøkelser Riksrevisjonen og Kulturdepartementet har foretatt. Alle bispedømmene må utarbeide og oversende til departementet tilfredsstillende rutinebeskrivelser for økonomiforvaltningen, herunder arbeidsprosesser for lønn og regnskap. Kulturdepartementet viser til brev til bispedømmene 5. februar d.å. med nærmere spesifikasjoner.

Virksomhetens leder har budsjett disponeringsmyndighet og kan delegere denne helt eller delvis til andre. I henhold til økonomibestemmelsene pkt. 2.5.2.1 skal delegasjon av budsjett disponeringsmyndighet være dokumentert og skriftlig. Vi ber bispedømmerådene for budsjettåret 2016 utarbeide budsjett disponeringsskriv med oversikt over budsjett disponeringsmyndigheten og delegasjon. Oversiktene skal foreligge og oversendes til Kulturdepartementet innen 1. mars 2016.

Videre forutsettes det at etiske standarder knyttet til habilitet, bierverv og mottak av gaver og andre fordeler er implementert i interne retningslinjer og/eller rutinebeskrivelser. I arbeidet med etisk bevisstgjøring er det nødvendig med kontinuerlig holdningsarbeid. Det er viktig å ha gode prosesser for å sikre at retningslinjene er godt kjent i virksomheten.

Riksrevisjonen hadde for øvrig ikke vesentlige merknader til virksomheter under Kulturdepartementet i Dokument 1 for budsjettåret 2014.

3.1.8 Samfunnsikkerhet og beredskap.

Departementet legger til grunn at det arbeides systematisk og målrettet med samfunnsikkerhet og beredskap, og at dette er integrert i planverk og styringssystemer. Virksomhetene skal utarbeide og årlig oppdatere eksisterende risiko- og sårbarhetsanalyser, samt vurdere forebyggende og beredskapsmessige tiltak knyttet til virksomhetens ansvarsområde. Videre skal det foreligge planer for håndtering av ulike typer kriser, herunder krisekommunikasjon. Det skal jevnlig øves på ulike scenarioer, slik at erfaringer og læringspunkter kan innarbeides i organisasjonen og i planverket.

Informasjonssikkerhet

Offentlige virksomheter skal ha en internkontroll på informasjonssikkerhetsområdet som baserer seg på anerkjente standarder for styringssystem for informasjonssikkerhet, jf. eForvaltningsforskriften §15, jf. departementets brev 21. januar 2015. Departementet viser til Nasjonal strategi for informasjonssikkerhet med tilhørende handlingsplaner, herunder

Handlingsplan for informasjonssikkerhet i statsforvaltningen som ble lansert høsten 2015. Strategi og handlingsplaner er tilgjengelig på regjeringen.no.

3.1.9 Personalpolitikk og likestilling

Det er et overordnet mål at Kulturdepartementet og underliggende virksomheter til enhver tid har riktig bemanning og kompetanse slik at oppgavene blir utført på en best mulig måte. Virksomhetene skal sikre og ivareta et forsvarlig arbeidsmiljø og forebygge og redusere sykefravær. Videre er det et mål å ha et inkluderende arbeidsliv der medarbeiderne gjenspeiler mangfoldet i befolkningen og har en variert bakgrunn med hensyn til kjønn, alder, funksjonsevne og etnisitet.

3.1.10 Fellesføringer

I de enkelte års tildelingsbrev innarbeides det såkalte fellesføringer. Dette gjelder saker eller områder som regjeringen har bestemt at virksomhetene skal ha spesiell oppmerksomhet på og som virksomhetene også skal rapportere på i årsrapporten.

I henhold til Kommunal- og moderniseringsdepartementets rundskriv H-14/2015 gjelder følgende fellesføring for 2016:

"Som et ledd i arbeidet med en enklere hverdag for folk flest ønsker regjeringen å styrke kontakten mellom brukerne og forvaltningen.

I 2016 skal virksomhetene kartlegge hvordan brukere opplever virksomheten. Virksomhetene står fritt til selv å velge metode for kartleggingen. Virksomheter som allerede har etablert gode systemer brukerundersøkelser og brukerdialog skal vurdere behovet for å forbedre eksisterende initiativer eller å iverksette nye.

På bakgrunn av kartleggingen skal virksomhetene vurdere og eventuelt ta initiativ til tiltak som kan forbedre tjenestene.

I årsrapporten for 2016 skal virksomhetene omtale resultatet av kartleggingen og eventuelt beskrive hvilke tiltak som planlegges eller allerede er iverksatt."

For nærmere omtale viser vi til vedlagte rundskriv.

4. RAPPORTERING

4.1 Regnskapsrapport per 31. august 2016

Departementet vil be om en særskilt regnskapsrapport per 31. august 2016, der det i tillegg til forbruket per 31. august også skal angis planlagt forbruk for resten av året. Departementet vil senere sende ut retningslinjer for utarbeiding av en slik rapport.

4.2 Årsrapport for 2016

Årsrapport og årsregnskap skal utarbeides etter en felles struktur for alle statlige virksomheter, jf. pkt. 1.5.1 i Bestemmelser om økonomistyring i staten. For nærmere omtale av årsrapporten viser vi til [vedlegg 5](#). Årsrapporten for 2016 utarbeides som eget dokument og sendes Kulturdepartementet innen 1. mars 2017. Bispedømmerådenes årsrapporter skal også sendes til Kirkerådet.

Årsrapporten skal gi et dekkende bilde av virksomhetenes resultater og gi departementet grunnlag for å vurdere måloppnåelse og ressursbruk, også på nasjonalt nivå. Til dette kommer at Kirkerådet vil kunne gi utfyllende retningslinjer og stille rapporteringskrav til bispedømmene, både ut fra behovet for å rapportere på felleskirkelige mål og strategier og for å rapportere på tilskuddene som nå forvaltes av Kirkemøtet/ Kirkerådet.

5. STYRINGSDIALOG M.M.

Det er Kirkerådet som skal lede styringssamtalene med bispedømmerådene i 2016, men departementet vil fortsatt delta i samtalene. Departementet viser til tidspunkt og opplegg for samtalen i brev 5. februar d.å. Viktig bakgrunnsdokument vil naturligvis være bispedømmerådets årsrapport. Departementet vil komme nærmere tilbake til tidspunkt og opplegg for styringssamtalen med Kirkerådet.

Det er bestemt at underliggende virksomheter skal publisere tildelingsbrevet på sine nettsider så snart brevet er mottatt. Vi ber om at Kirkerådet og bispedømmerådene følger opp dette. Vi gjør oppmerksom på at tildelingsbrevet også vil bli publisert på regjeringen.no. Videre vil departementet, i henhold til pkt. 1.5 i nevnte bestemmelser, publisere Kirkerådets og bispedømmerådenes årsrapport på regjeringen.no så snart rapporten er behandlet i styringssamtalen.

Med hilsen

Ingrid Vad Nilsen (e.f.)
ekspedisjonssjef

Ole Bernt Langset
seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskreven signatur.

Direktoratet for økonomistyring	Postboks 7154 St. Olavs plass	0130	OSLO
Riksrevisjonen	Postboks 8130 Dep	0032	OSLO
KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter	Postboks 1034 Sentrum	0104	OSLO
Den norske kirkes presteforening	Postboks 437 Sentrum	0103	OSLO
Fagforbundet	Postboks 7003 St. Olavsplass	0130	OSLO
Opplysningsvesenets fond	Postboks 535 Sentrum	0105	OSLO

Adresseliste

Agder og Telemark bispedømmeråd	Postboks 208	4662	KRISTIANSAND S
Bjergvin bispedømmeråd	Postboks 1960 Nordnes	5817	BERGEN
Borg bispedømmeråd	Bjarne Aasgate 9	1606	FREDRIKSTAD
Hamar bispedømmeråd	Postboks 172	2302	HAMAR
Møre bispedømmeråd	Moldetrappa 1	6415	MOLDE
Nidaros bispedømmeråd	Erkebispegården	7030	TRONDHEIM
Nord-Hålogaland bispedømmeråd	Postboks 790	9258	TROMSØ
Oslo bispedømmeråd	Postboks 9307 Grønland	0135	OSLO
Stavanger bispedømmeråd	Lagårdsveien 44	4010	STAVANGER
Sør-Hålogaland bispedømmeråd	Tolder Holmers vei 11	8003	BODØ
Tunsberg bispedømmeråd	Postboks 10 Kaldnes	3115	TØNSBERG
Kirkerådet	Postboks 799 Sentrum	0106	OSLO